

UČNA POT

Gozdna učna pot po sledih višnjanskega polža

Po Jurčičevi poti od Višnje Gore do Polževega

Gozdna učna pot vodi po približno 6 kilometrov dolgi prvi polovici Jurčičeve poti, to je od Višnje Gore (400 m nadmorske višine) do cerkve Sv. Duha na Polževem (630 m nadmorske višine). Pot se blago vzpenja, zato nam ob zmerno hitri hoji ostaja dovolj sape za občudovanje okolice. Gozd se prepleta s travniki in sadovnjaki. Mešanje naravne in kulturne krajine botruje izredni pestrosti drevesnih, grmovnih in zeliščnih vrst, mahov, gliv in lišajev. Vsak korak nam predstavi nov pogled, pri čemer nam je v pomoč in poduk ob poti postavljenih 26 informativnih tabel.

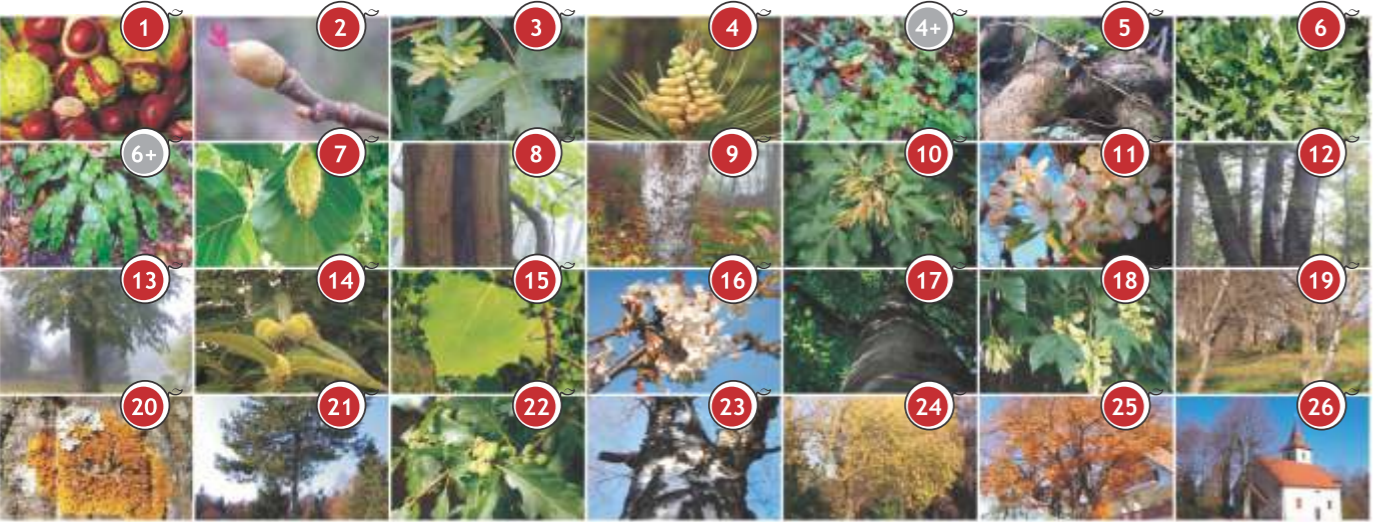
Številni znani slikarji od Božidarja Jakca in drugih so na svojih platnih ovekovečili slikovit pogled na starodavno mestece. V Višnji Gori je živel tudi eden največjih slovenskih čebelarjev Emil Rožič, ki ima doprsni kip na Mestni hiši. Do druge svetovne vojne je bilo mesto zelo živahno, polno obrtnikov, številnih sejmov in državnih organov od sodišča do policije. Po vojni je kraj izgubil nekdanji živahen utrip, ni pa izgubil svoje slikovitosti. Zadnje čase se Višnja Gora ponovno razvija in uveljavlja. Tu je vrsta turističnih-rekreacijskih objektov, od plavalnega bazena do smučišč na Polževem, strelišča na glinaste golobe in številnih pohodniških poti. Znameniti višnjanski polž je priklenjen na verigi (da ne bi ušel!) in upodobljen vsepovsod po mestu, meščani pa so mu postavili tudi dva javna spomenika.

Višnja Gora
Slovenska pravljica.

Višnja Gora

Višnja Gora je majhno in prijazno zgodovinsko mesto na holmu pod razvalinami Starega gradu na prehodu iz Ljubljanske kotline na Dolenjsko. Prebivalci prvotne naselbine pod gričem Starega trga so se v srednjem veku zaradi pogostih turških vpadov načrtno preselili »višje na goro« - tako je kraj najverjetneje dobil ime. Okrog novega naselja so zgradili obrambni zid in tri obrambne stolpe, zaradi odlične obrambe pred turško nevarnostjo pa so nato prebivalci že daljnega leta 1478 postali meščani. Višnjegorska plemiška družina je bila ena najmočnejših na Slovenskem: Albert Višnjegorski je leta 1200 priključil Kranjski Belo Krajino. Tu je bila napisana prva slovenska povest Sreča v nesreči, Josip Jurčič je hodil sem v šolo in napisal znamenito Kozlovsko sodbo, naš največji pesnik France Prešeren je v verzih omenil našega polža,

Viri:
* Brus, R.: Drevesne vrste na Slovenskem, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004
* <http://commons.wikimedia.org/wiki/> (fotografije: divji kostanj, leska, maklen, črni bor, cer, bukev, mali jesen, hruska drobnica, pravi kostanj, trepetlika, divja češnja, gorski javor, oreh, graden)
Avtor ostalih fotografij in teksta: Marijana Tavčar, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Ljubljana
Pri ureditvi in zasnovi poti so sodelovali Franc Kogovšek in Roman Črnič iz Zavoda za gozdove Slovenije, KE Grosuplje, Miloš Šušteršič, predsednik TD Polzevo in Pavel Groznik, predsednik Občinske turistične zveze Ivančna Gorica ter podružnična OŠ Višnja Gora.

Oblikovalec podobe in prostorskih elementov poti, spletnega vira in tiskovin | foto naslovnice: Robert Kuhar RKKO
Tisk: HIŠA GRAFIKE | naklada 6000 izvodov | 1. izdaja: 2010, 2. izdaja: 2016
Uresničitev učne poti so podprli Turistično društvo Polzevo, Turistično društvo Višnja Gora, Občinska turistična zveza Ivančna Gorica, Krajevna skupnost Višnja Gora, Občina Ivančna Gorica in PD Polž, postavili pa so jo člani obeh turističnih društev.
Pubudniki 2. izdaje: Jože Gros, predsednik TD Višnja Gora, Miliš Šušteršič, predsednik TD Polzevo in Pavel Groznik, TD Višnja Gora, prispevek o Višnji Gori
Dodatni info: www.visnjagora.eu/gup | www.tdpolzevo.si | www.td-visnjagora.si | www.prijetnodomace.si | www.geago.si

UČNA POT

Gozdna učna pot po slehah višnjanskega polža

1 Divji kostanj

Aesculus hippocastanum L.

Je do 30 m visoko in do 1 m debelo drevo z listi, sestavljenimi iz 5-7 lističev. Plod je okrogla glavica z redkimi bodicami. Ko dozori, padejo iz nje 1-3 bleščeča semena z značilno belo liso. Ta za ljudi niso užitna, imajo pa več zdravilnih lastnosti.

- * Obstaja vsaj 15 vrst divjih kostanjev.
- * Zaradi lepote listja, cvetov in plodov se ga pogosto sadi okrasno drevo. Les je mehek, krhek in slabo trajen.
- * Če na njem že pred jesenjo opazimo rjave liste, je to z veliko verjetnostjo posledica napada glivične listne sušice ali pa zaradi zavrtčača divjega kostanja.

2 Navadna leska

Corylus avellana L.

Je v Sloveniji samonikel (kar pomeni domač oziroma da ni bil prinesen od drugod) do 5 m visok grm. Dobro uspeva na gozdnih robovih. Cveti zgodaj spomladi, še preden se olista. Moški cvetovi so združeni v mačice, ženski pa so skriti v popkih, iz katerih štrlijo rdečkasti pestiči. Iz oplojenih zraste plod lesnik.

- * Leska je pionirska vrsta, kar pomeni, da se zaradi svojih skromnih potreb zlahka naseli na neporaščenih slabših rastiščih in na njih uspešno zavaruje tla.

3 Maklen

Acer campestre L.

Imenovan tudi poljski javor, je do 20 m visoko drevo s kratkim, pogosto grčavim in krivim deblom. Listi so deljeni na 5 krp. Srednje tri krpe so velike, stranski pa sta majhni. V rdečkastem pecelju je bel mlečni sok. Rumenkasto zeleni cvetovi so združeni v socvetja, imenovana češulje. Seme je obdano s krilcema, ki rasteta pod kotom 180°.

- * Maklenov les je precej trd. Nekdaj so ga uporabljali v strugarstvu, rezbarstvu, umetnostnem mizarstvu in za izdelavo pip. Posušene poganjke marsikje še uporabljajo za spijljenje klobas.
- * Zaradi obilnega cvetenja je primeren za čebeljo pašo, plodovi pa so pomembna hrana za ptice.

4 Črni bor

Pinus nigra Arnold

Pred nami je nasad črnega bora. Zelo verjetno ga je zasadil Josip Ressel (1792-1857), gozdar in izumitelj ladijskega vijaka, ki je bil poročen z Višnjanko Terezijo Kastelic.

Črni bor je do 30, izjemoma do 40 m visoko drevo, ki doživi do 500 let. Igljice so temno zelene in dokaj trde ter rastejo po dve skupaj. Skorja je sivo črna (odtod ime), debela in močno razbrzdana. Cveti maja. Storži zorijo dve leti. Pri odprtih storžu je spodnja stran oleseneli plodnih lusk črna, kar je značilno za to vrsto bora.

- * Zaradi skromnih potreb je imel glavno vlogo pri ozelenitvi nekdanjega opustošenega Krasa.
- * Les je uporaben v gradbeništvu in mizarstvu. Zaradi velikih količin

4+ Smreka

Picea abies (L.) Karst.

Je najpogostejši iglavc v Sloveniji. Zrase do 50 m visoko in 1m v debelino. Ima plitve korenine, ki segajo le nekaj decimetrov v globino, a pokrivajo veliko površino. Igljice ostanejo na drevesu 5-7 let. Iz ženskih socvetij se razvijejo storži. Do oktobra, ko dozori, se povesejo, odprejo pa se šele naslednje leto februarja. Takrat iz njih padejo krilata semena, poleti pa storži padejo na tla. To je tudi ena od razlik med smreko in jelko, saj pri jelki zreli storži v pokončni legi razpadejo na drevesu in ne padejo na tla.

- * Smrekovina je vsestransko uporabna, med drugim tudi pri izdelavi glasbil.
- * Smreko na njej neprimernem rastišču in še posebej v monokulturah (povsem smrekovih sestojih) ogrožajo vetrolomi, snegolomi in podlubniki.

6 Cer

Quercus cerris L.

Kot vse vrste hrasta ima globoke močne korenine. Zgoraj temno zeleni in bleščeči listi so deljeni v 8-17 krp. Plod vseh vrst hrastov je želod. Za cer je značilno, da njegov želod, prepoznaven po nitastih izrastkih, dozori šele v dveh letih.

- * V Sloveniji raste samoniklo le v toplejših predelih.
- * Njegov les je trd in težko cepljiv.

6+ Navadna bukev

Fagus sylvatica L.

Bukev je v Sloveniji najbolj razširjen listavec. Zrase do 40 m visoko, v debelino pa do 1 m. Skorja je tanka, siva in gladka. Listi so bleščeči, z gladkim robom (za razliko od belega gabra, katerega listi so na robu nazobčani). Seme se imenuje žir. Po dva skupaj zrastejo v skledici, ki se imenuje bukvice. Jeseni, ko dozori, se bukvice odpre s štirimi loputami in žir pade ven.

- * Les je trd, elastičen in vsestransko uporaben.
- * Žir je užiten tudi za ljudi, a le če je kuhan ali pražen.
- * S surovim žirom se hranijo gozdne živali, nekdanj so z njim krmili tudi domače prašiče.

8 Gorski brest

Ulmus glabra Huds.

Drevo pred nami je verjetno že pred leti ranila strela. Sicer je gorski brest do 40 m visoko drevo z močnimi vejami in gosto krošnjo. Običajno imajo listi ob glavnem vrhu še 1-3 stranske vrhove, dno listne ploskve pa je vedno nesimetrično. Cvetovi so drobnili, plod pa je krilat orešek.

- * Ima zelo kakovosten in cenjen les.
- * Ogroža ga »holandska bolezen«, ki jo povzroča gliva.

8+ Hruška drobnica

Pyrus pyrae Burgsd.

Divja hruška lahko zraste do 20 m visoko. Listi so enostavni, bleščeči, jajčaste do okrogle oblike. Iz belih cvetov z značilnimi rdečimi prašnicami se do jeseni razvijejo majhne hruškice. Po okusu so zelo trpke. Užitne postanejo šele takrat, ko se uredijo.

- * Les je zelo kakovosten in zato tudi cenjen.
- * Plodovi so pomembna hrana gozdnih živali.

9 Črni gaber

Ostrya carpinifolia Scop.

Je do 20 m visoko drevo. Ime je dobilo po temni, skoraj črni skorji. Listi so na robovih dvakrat nazobčani. Moški cvetovi so v obliki mačic, ženski pa so združeni v zelenkaste klaske. Plod je podoben plodu hmelja.

- * Raste na toplih rastiščih, skupaj z malim jesenom in puhaštim

10 Mali jesen

Fraxinus ornus L.

Je do 15 m visoko drevo s plitvimi koreninami. Listi so sestavljeni iz 5-9 lističev. Iz bujnih dišečih cvetov, združenih v late, se razvijejo plodovi v obliki krilatih oreškov.

Raste na toplem, velikokrat v družbi s črnim gabrom in puhaštim hrastom ali jesensko vilovino.

- * Njegove cvetove rade obiskujejo čebele.
- * Nekoč so z zarezovanjem skorje pridobivali drevesni sok - sladki sirup, imenovan tudi mana.

12 Divja češnja

Prunus avium L.

Drevo s trojnimi deblom je češnja. Za češnje so značilni tanka skorja, ki

13 Lipovec

Tilia cordata Mill.

Postojmo pred lipovcem in si pogledimo popolno obliko njegove krošnje. Lipovec ali malolistna lipa je podoben lipi. Kot pove ime, ima v primerjavi z lipo manjše liste. Na njihovi spodnji strani so med žilami rjave dlačice (pri lipi so bele). Cvetovi so podobni lipovim, a jih je pri lipovcu združenih v socvetje 5-11, pri lipi pa le 2-5. Plodovi so majhni oreški.

- * Je medonosna vrsta.
- * Les je podoben lipovini.

14 Pravi kostanj

Castanea sativa Mill.

Je do 35 m visoko in do 3 m debelo drevo, ki izvira iz Sredozemlja, a je razširjeno že skoraj povsod po Evropi. Skorja je v starosti značilno vzdolžno razpokana. Listi so suličaste oblike, na robu nazobčani. Moški cvetovi so združeni v mačice, iz ženskih pa se razvije bodeča ježica, v kateri najdemo 1-3 kostanje.

- * Kostanj je v 20. stoletju močno prizadel kostanjev rak (škodljiva gliva). Omejil ga je pojav hipovirulence (škodljivo glivo okuži virus in jo zatrel).

15 Trepetlika

Populus tremula L.

Je vrsta topola s plitvimi koreninami. Listni pecelj je tako dolg kot list sam in sploščen. To omogoča listom, da se že ob rahlem vetru trepetajoče premikajo, kar je drevesu tudi dalo ime. Moški in ženski cvetovi so mačice.

- * Je skromna drevesna vrsta. Zato lahko opravlja pionirsko vlogo pri osvajanju še golih rastišč.

16 Divja češnja

Prunus avium L.

Razširjena je po vsej Sloveniji. Tudi plodovi divje češnje, ne le plemenitih, so okusni, čeprav je sočnega mesa manj kot pri plemenitih vrstah.

- * Češnjevi les je zelo lep in priljubljen.
- * Plodovi so dragocen vir hrane gozdnih ptic.

17 Gorski javor

Acer pseudoplatanus L.

Je do 40 m visoko, do 2 m debelo in do 500 let staro drevo. Skorja je sprva gladka, kasneje pa se z nje lušči lubje. Listi so deljeni, s 5 krpami.

18 Gorski javor

Acer pseudoplatanus L.

Je do 40 m visoko, do 2 m debelo in do 500 let staro drevo. Skorja je sprva gladka, kasneje pa se z nje lušči lubje. Listi so deljeni, s 5 krpami.

19 Nasad tepk

Pyrus communis L.

V vasi Zavrtčače je »v špalir« nasajenih sedem tepk, hrušk stare sorte. Od kod ime? Da bi omilila lakoto, je cesarica Marija Terezija izdala ukaz, da mora imeti vsaka kmetija posajeno posebno hruško, ki je vedno dobro obrodila. Če kmet tega ni ubogal, je bil tepen. Zato je ta hruška dobila ime tepka.

20 Navadni oreh

Juglans regia L.

Navadni ali beli oreh je do 30 m visoko in do 2 m debelo drevo z močnimi koreninami. Skorja je svetlo siva, skoraj bela. Zato ime beli oreh. Listi so sestavljeni iz 5-9 lističev. Seme, jedrce, je seveda užitno.

- * Oreš si pribori prostor za rast z izločanjem juglona. To je snov, ki preprečuje, da bi druge rastline rasle v njegovi bližini.
- * Orehovina je eden najboljših evropskih lesov.

19

V dinarsko kraškem svetu se pogosto pojavljajo manjše in večje vrtače. Gozdni rob je stičišče dveh ekosistemov. Zaradi pestrosti življenjskih razmer je tu pester tudi svet rastlin in živali. Opazimo veliko grmovnih vrst, med katerimi se zadržuje mnogo ptic in drugih živali.

20

Navadni ali beli oreh je do 30 m visoko in do 2 m debelo drevo z močnimi koreninami. Skorja je svetlo siva, skoraj bela. Zato ime beli oreh. Listi so sestavljeni iz 5-9 lističev. Seme, jedrce, je seveda užitno.

- * Oreš si pribori prostor za rast z izločanjem juglona. To je snov, ki preprečuje, da bi druge rastline rasle v njegovi bližini.
- * Orehovina je eden najboljših evropskih lesov.

21 Rdeči bor

Pinus sylvestris L.

Je do 30 m visoko drevo. Ima močne korenine. Skorja je značilne rumenkasto rdeče barve, kar daje boru ime. Starejša drevesa imajo debelo in razbrzdano skorjo. Igljice, ki rastejo po dve skupaj, so dokaj kratke in mehke. Na drevesu ostanejo le 2-3 leta, zato je krošnja redka. Storži dozori v naslednjem letu. So podolgovato jajčasti in zašiljeni, z značilno grbico na sredini lusk.

- * Spada med najbolj razširjene vrste.
- * Je skromen in prilagodljiv, obenem pa gospodarsko pomemben.

22 Gradec

Quercus petraea Liebl.

Hrast gradec je do 40 m visoko in do 3 m debelo drevo z močnimi koreninami. Skorja je debela, sivkasta in razpokana. Listi so deljeni, bleščeči. Listni pecelj je dolg, želod pa pecelja skoraj nima. Pri dobi, ki je druga pogosta vrsta hrasta, je z dolžinami peceljev ravno obratno (list doba ima zelo kratek, želod pa dolg pecelj).

- * V Sloveniji je gradec med hrasti najbolj razširjen.
- * Njegov les je nekoliko manj cenjen od dobovega.
- * Želod je bil nekoč pomembna hrana domačih prašičev, še vedno pa je pomemben kot hrana gozdnih živali.

23 Breze

Betula pendula Roth.

V okolici je nasajenih ali naravno zrasih kar precej brez. Imajo ozko krošnjo in značilno belo skorjo ter plitve a goste korenine. Moški cvetovi tvorijo mačice. Seme je zelo lahko, tako da ga veter raznaša daleč naokoli.

- * Odlično uspeva na osiromašenih rastiščih.
- * Ker med gorenjem ne poka, se ga rado uporablja za kurjavo v odprtem kaminu.

24 Iva

Salix caprea L.

Iva je vrsta vrbe z enostavnimi temno zelenimi bleščečimi ovalnimi listi. Moški cvetovi so združeni v sive mačice, ženske mačice pa so daljše, dlakaste in zelenkaste barve.

- * Je zelo skromna vrsta, zato lahko raste na posekah, pogoriščih in brezinah.

25 Beli gaber

Carpinus betulus L.

Je do 25 m visoko drevo z vzdolžno žlebastimi in kitastimi deblom. Listi so

26 Lipa

Tilia platyphyllos Scop.

Velikolistna lipa je do 40 m visoko drevo. Po skorji je podobna lipovcu, a je njena skorja v starosti bolj razpokana. Ima močne korenine. Listi so srčaste oblike. Imajo dlakav pecelj (pri lipovcu je gol), na spodnji strani lista pa med žilami bele dlačice (pri lipovcu so rjave). Plod je majhen, zelo trd orešek.

- * Lipa je gozdno drevo, pogosta pa je tudi kot okrasno drevo, nasajeno ob cerkvah in v vaških središčih.
- * Lipov les je zelo uporaben in prijetno dišeč, iz cvetja se pripravlja čaj, oditi naprej ne lačni ne žejni.
- * Lipa je medonosna vrsta, ponekod jo sadijo prav za čebeljo pašo.

